

PROF. DR. ADNAN AKYARLI (BİYOSİAD–PANEL KONUŞMASI)

- Teşekkürler Sayın Başkan. Hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Özgeçmişimde ilgi ve uzmanlık alanlarımı oluşturulan birçok konu var. Bu bağlamda sözlerime, biyoyakıt konusuna ilgimizin nasıl geliştiğini açıklayarak başlamak isterim. Bu alanlar arasında yer alan kireç, aslında işin çıkış noktasıydı. Biliyorsunuz ki kireç, üretimi esnasında hem prosesten (kimyasal dönüşüm – kalsinasyon / $\text{CaCO}_3 + \text{Isı} \rightarrow \text{CaO} + \text{CO}_2$), hem de yakıttan dolayı karbondioksit oluşturan bir üründür. 1 ton kireç elde ederken yaklaşık 1 ton karbondioksit çıkarırsınız.

Türkiye'nin en büyük kireç grubu olarak “Acaba bu CO2 i nasıl bertaraf edebiliriz?” diye düşündük ve yanıt bulmak üzere geniş katılımlı bir toplantı yaptık. Bu toplantıda, “Mikroalgleri karbondioksitle beslemeye olanak veren bir sistem oluşturabilirsek, karbon döngüsünü destekleyen bir tesise kavuşabiliriz” düşüncesi ön plana çıktı. Şu anda, bu fikrin patentini alma noktasına gelmiş bulunuyoruz.

Bu arayışlar sırasında biyodizel konusunda yetkin, o sıralarda bu konu ile uğraşan sayılı kişilerden biri olan ve sizlerin de tanıdığınızı düşündüğüm Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Kamil Oktay Sındır arkadaşımızla da birlikteydik (Kuşkusuz bu gönül birlikteliğimiz süreklidir). Onun biyodizelle ilgili açıklamaları bir başka çekim merkezi oluşturdu ve sonuçta “mikroalglerin biyoyakıt olarak değerlendirilmesi” fikrine ulaştık.

Ardından, konuya bilimsel sistematığe uygun bir giriş yaptık. İlk aşamada mevcut bilgileri derledik. Ben, - üniversite öğretim üyeliğim sırasında – kıyı mühendisliği ve profesyonel yaşamda kireç konularında çalıştığım için, her iki konuya en yakın görünen kişiydim ve bu nedenle “kireç & mikroalg” ara kesitinde yer alan bu sürecin yönetilmesi sorumluluğu bana düştü.

Bu süreçte edindiğimiz bilgiler, tüm grubumuzda biyoyakıtların ve özellikle biyodizelin Türkiye’de yapılabilirliği ve ulusal bir fırsat olabileceği konusunda güven hissi oluşturdu. Bu saptamanın ardından, bu özgün alana ilişkin sektörel yapılanmanın orta ve uzun erimli yaklaşımlarla ve sağlıklı bir şekilde gelişmesini önemli bir sosyal sorumluluk olarak algıladık. Günü çıkarmanın ötesinde, çok daha uzun dönemli ve sağlıklı bir yapılanma ortaya koyma yönünde ilk aşama olmak üzere bir dernek kurduk. Bu dernek kısaca BİYOSİAD olarak anılan “Biyodizel Sanayicileri ve İş Adamları Derneği”dir.

Burada özellikle bu ismi seçtik. Çünkü sanayici olabilmek ciddi başlangıçlar yapmayı gerektiriyor. Sürdürülebilir hammadde kaynaklarımız olmadan, yatırımın fizibilitesini görmeden, ürettiğiniz üründe kalite güvencesi sağlamadan yeni bir iş alanına girmek sanayici davranışı olamaz. Biz kendimizi, bu anlamda bağladık ve derneğin ismi de oradan çıktı. Bu yansılarda derneğimize ait web sitemizi görüyorsunuz. Bu sitede yaklaşımlarımızla ve etkinliklerimizle ilgili birçok bilgi ve açıklamaya kolayca erişebilirsiniz (Slayt 2 & 3 & 4).

“Bekir Zühtü UYSAL” hocam sunusunda biyoyakıt sürecinin Türkiye’deki gelişimini çok güzel açıkladı. Bununla birlikte konunun bütünlüğü bakımından ben de çok kısa değinmek istiyorum (Slayt 6). Hakikaten bugün Türkiye’de çok karmaşık bir durum var. Bizim de hiç hoşnut olmadığımız, “keşke böyle bir başlangıç olmasaydı!” dediğimiz bir yapı var. Bu durum, bir yerde “istem arkadan gelsin” anlayışının sonucudur (Slayt 7 & 8). Tamamen kurlsız olarak başlayan süreç, kâr içgüdülerinin tetiklediği bir ortamda kontrolsüz büyümüştür.

Bu kurlsız dönemde, ithal yağdan üretilen biyodizeli ÖTV ödemedi satmak olanaklı idi ve o günün koşullarında yaratılan önemli karlılıklarla, bu tesisler çok kısa zamanda kendilerini geri ödüyorlardı. Kısacası, sektörel gelişme böylesi bir ortamda başladı. Oysa, hammadde girdisini oluşturan ithal yağın ve metanolün toplam fiyatı ithal petrolden daha pahalıydı. Diğer bir deyişle, yurt dışına ödenen bedel, eşdeğer ham petrol faturasından daha yüksekti.

O sırada dernek olarak şöyle bir öneride bulunduk. Ülkenin dış harcamaları bakımından bir zarar oluşuyor. Buna karşılık kâr marjları da çok yüksek bu sektörde. İlgili kamu kurumlarına gönderdiğimiz bir yazı ile (Slayt 9) “ithal yağdan bir fon kesin ve o fonu da tarımsal destek alanlarına aktarın” diye öneride bulunduk.

Amacımız, yerli ürünün yeterli olmasına kadar yaşanması zorunlu olan bir geçiş sürecine destek vermek ve hakkaniyetli bir sistem oluşturarak, devletin zararını ve artan cari açığı bir noktaya kadar tazmin ederek ana girdiyi oluşturan yağlı tohum üretimine teşvik kaynağı yaratabilmektir.

Sonuç ne oldu? (slayt 10); Güncel tablo şöyle: Bu rakam bir süre önce 2.2 milyon ton olarak verilmekteydi. Şimdi 1.5 milyon tona düştü. Bu rakamları verirken aynı kaynağa refere ettiğimi söylemeliyim. Sonuç olarak kaotik bir başlangıç sürecinin ardından çok sağlıksız bir sektörel yapı doğduğunu söyleyebiliriz.

Bu oluşum sırasında çok ilginç şeyler de yaşandı. Bir ara standartlar tartışıldı (Slayt 8). “Avrupa Birliği standartları soya yağına uymuyor” diye kıyametler koptu. Sanki soya yağımız varmış gibi! Oysa ne yeterli miktarda soyamız var, ne de kanolamız! Hemen her şeyi ithal ediyoruz. Buna karşın, böylesi bir yapay gündem oluştu sektörle kamu arasında.

Sonrasında kamunun sektörü denetim altına almaya dönük bir süreç başlattığını görüyoruz (Slayt 11 & 12 & 13). Güncelde ortaya çıkan durum ise özetle şöyle (Slayt 14): Önemli kurulu kapasitelerde yatırımlarını yapmış olan bir grup var. Bu arada eklemek istiyorum. Derneğimizin üyesi olan ve benim de içinde yer aldığım Ege Biyoteknoloji A.Ş. olarak bir yatırım yaptık, ama bu küçük ölçekte ve lisans alabilme yetkinliğimizi kanıtlamak anlamında bir yatırımdı. Bu lisanslı tesiste, sürdürülebilir yerli hammadde girişi sağlayamadığımız için, lisans sürecindeki denemeler dışında hiç üretim yapmadık.

Sektörde bu kritik durum ortaya çıkınca, BİYOSİAD olarak yeni oluşan meclisteki parlamenterlere ve ilgili tüm kamu kuruluşlarına iki öneride bulunduk. Bunlardan ilki, - ki Sayın Arda benzer bir modeli biraz önce çok güzel açıkladı – tarım birliklerinin etkin aktörler olarak sisteme katılmalarını sağlayacak olan bir modeldir (Slayt 16). Buna göre: “Üretici tohumunu getirdiği zaman onun karşılığında biyodizel alacak”. Daha önce de çeşitli kişi ve kuruluşlar tarafından önerilen bu uygulamaya, sektörü desteklemeye ve birliklere avantaj sağlamaya dönük farklılaşmalar getirdik.

Şöyle ki: üretimin lisanslı biyodizel sanayicileri tarafından fason olarak yapılmasını; şirketlerin sağlıklı bir ihale sürecinin sonunda seçilmesini; diğer bir deyişle, piyasa ekonomisinin tüm kuralları hakkaniyetle uygulanmak suretiyle belirlenmesini ve kalite güvencesinin mutlaka istenmesini önerdik.

Bu önerinin temelini oluşturan düşüncelerimizi paylaşmak istiyorum: 1) Eğer tarım birlikleri biyodizel üretimi için yatırım yapmamışlarsa, mevcut kapasitenin kullanımı kaynak israfını önleyecektir; 2) Sektörel odaklanma çok önemlidir. Örneğin birlikler, biyodizel sürecinin tarım bileşeni bakımından “olmazsa olmaz” aktörlerdir. Çünkü bu kuruluşlar yeterli hammadde teminini üstlenip gerçekleştiremezlerse, sektörde sıkıntılar doğar. Bu noktada bir görüşümü iletmek isterim. Bir dönemde biyodizel tesislerine: “sözleşmenizi yapın, hammaddenizi sağlayın” tarzında önerilerde bulunuldu. Bize göre: biyodizel sanayicileri tarımsal süreçleri yönetmek zorunda bırakılmamalıdır. Bunun yerine: kendi endüstriyel etkinliklerine odaklanarak, küresel gelişmeleri yakından izlemeli ve AR-GE destekli etkinliklerde bulunan ve küresel pazarda - rekabet yeteneğine sahip ürünleri olan – küresel oyuncu olmayı hedeflemelidir

Bu önerimizdeki rol paylaşımları, ilk bakışta çok akılcı gelmektedir. Bununla birlikte, her kararın arkasında onu destekleyen bir ekonomik analiz olmalıdır ve analizler destekliyse, tarım birlikleri de, kendi tesislerini yapmaya karar verilebilir. Ancak, yapılacak ekonomik analizler fason üretim maliyetinin, birliğin amortisman maliyetleri ile yatırımı gerçekleştirmek için kullanılacak kaynağın finansman maliyetini de içeren üretim maliyetinden daha avantajlı olduğunu gösterirse, tarım birlikleri ile biyodizel sektörü arasında, “kazan – kazan” anlayışı paralelinde çok verimli stratejik işbirlikleri kurulabileceğine inanıyoruz.

Bu modelin ikinci amacı, bu şekilde üretilen biyodizelin birlikler kanalıyla dağıtımının yapılmasıdır. Böyle bir olanak, yürürlükteki yasal düzenlemelerle sağlanamamaktadır. Çünkü günümüzde bu hak, yalnızca dağıtım lisansı olan petrol şirketlerine verilmiştir. Önerilen model, birliklere tamamı ÖTV’den muaf dağıtım hakkı vererek, tarımsal üretimi özendirerek ve tarımsal süreçlerin bu alanda uzman bir kurumsal yapı tarafından yönetilmesini sağlayacaktır.

İkinci önerimiz, atık bitkisel yağlar ile ilgilidir (Slayt 17). Yasal düzenlemelere göre 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren belediyeler bu süreçten sorumlu kurumlar olarak, atık bitkisel yağların toplanmasını ve biyodizele dönüşümünü sağlamakla yükümlüdür. Oysa net ve kesin yasal hükümlere karşın bu yöndeki uygulamalar son derece yetersizdir ve bazı tekil girişimler dışında önemli bir eylem görülmemektedir.

Bu konuda BİYOSİAD olarak şöyle bir öneri getiriyoruz: 1) Belediyeler toplanan kullanılmış yağın tamamına sahip olsunlar; 2) Lisanslı toplayıcılar da, topladıkları tüm atık bitkisel yağları belediyelere versinler; 3) Belediyeler bu yağların lisanslı üretim tesislerinde yapılacak fason üretim ile biyodizele dönüşümünü sağlasınlar; 4) Bu ürün, - deniz taşımacılığına öncelik verilmek üzere - mutlaka ve mutlaka toplum taşıma sistemlerinde ÖTV muafiyeti tanınarak kullanılmalı ve bu kullanım dışında ÖTV muafiyeti söz konusu olmasın.

Şimdi de, bu önerinin arkasındaki düşüncelerimizi paylaşmak istiyorum: Bugünkü ekonomik koşullar, dünyada yağ fiyatlarının yükselmesi yüzünden biyodizel üretimini – ÖTV olmasa da – cazip olmaktan çıkarmıştır. Ancak yağ fiyatları yeniden başlangıçtaki düzeylere düşerse, yani ÖTV’siz üretimden kar edilebilirse, kullanılmamış ithal yağların atık yağ olarak beyan edilerek biyodizel üretiminde kullanılması riski vardır. Kullanılmış yağların mutlaka Belediye’lere ulaşması ve elde edilen biyodizelin yalnızca toplu taşıma sistemlerinde ÖTV muafiyeti ile kullanılması ilkelerine dayalı BİYOSİAD önerisinin, bu riski yönetmek açısından en etkili yöntem olduğunu düşünüyoruz.

Bu öneriyi güçlendiren ikinci husus şudur. Kullanılmış bitkisel yağlardan elde edilen biyodizelde standarda uyum sorunu daha fazladır. Ancak bu ürünün toplu taşıma sistemi için kullanılması durumunda, - miktarsal yetmezlik nedeni ile – karışım yapmak zorunlu olacaktır. Böylece, karışım bağlamında standartlara uyum açısından sorun ortadan kalkacaktır.

Son husus ise, bu şekilde üretilecek biyodizelin ikame yakıtlardan daha ucuz olması sonunda oluşacak kar marjı, toplu taşıma sistemlerindeki ücretlere indirim olarak yansıtılabilir ve böylece, başarısı için toplumsal sorumluluk ve katılım gereken bu sürecin, topluma geri dönen bir değer yaratması da sağlanmış olur.

Şimdiye kadar bugüne odaklı görüşlerimizi açıkladık. Konuşmamın bu bölümünde BİYOSİAD olarak yarınlarla ilişkin bakışımızı paylaşmak istiyorum (Slayt 19 & 20). Bize göre, sağlıklı bir sektörel yapılanmanın ön koşulu, AB ana hedefleri doğrultusunda ve AB uyum sürecini destekleyen ara hedefler tanımlayarak yürümektir. BİYOSİAD’ın temel felsefesi budur (Slayt 22). Onun için buraya - Sayın Akın’ın da referans ettiği - iki temel belgeyi koydum (Slayt 21). Bunlar, AB’nin biyoyakıtlar konusundaki vizyon ve strateji dokümanlarıdır. Bizim de bu belgeleri kaynak alarak - ve kuşkusuz kendi koşullarımıza göre değerlendirip kendimize özgü bir yapıya kavuşturarak - yarınlarla hazırlanmamız gerekiyor.

“Nasıl bir gelecek?” dediğimiz zaman şöyle bir hedef tanımlıyoruz biz (Slayt 20):

- EVRENSEL NORM VE STANDARTLAR GÖZETİLEREK, İŞ GÜVENLİĞİ VE İŞÇİ SAĞLIĞI KURALLARINA GÖRE, **YERLİ HAMMADDE KULLANILARAK VE – ULUSAL FİKRİ VE SINAI MÜLKİYET HAKLARI İLE DE DESTEKLİ – MEVCUT EN İYİ TEKNOLOJİLERLE YAPILAN ÇEVREYE DUYARLI VE YASALARA SAYGILI ÜRETİM;**

- **ÜRÜNDE VE HİZMETTE KALİTE GÜVENCESİ;**

- **HAKSIZ REKABET KOŞULLARININ ORTADAN KALKTIĞI KAYIT İÇİ BİR SEKTÖREL YAPILANMA VE BUNU DESTEKLEYEN YASAL ALT YAPI;**

- **ULUSAL VE ULUSLAR ARASI PAYDAŞLAR ARASINDA - SEKTÖRÜ GÜÇLENDİRMEYİ HEDEF ALAN – “KAZAN-KAZAN-KAZANDIR” ESASLI ETKİN BİR İŞBİRLİĞİ**

“Mevcut en iyi teknolojilerle üretim” hedefi, Sayın Uysal Hocamın anlattığı gliserinin değerlendirilmesi, metanolün geri kazanılması gibi konuları üretim sürecinin ayrılmaz bileşenleri konumuna getiriyor.

Önem verdiğimiz bir diğer konu da ulusal fikri ve sinai mülkiyet haklarıdır. Bu toplantıya benzer etkinliklere katıldığımız zaman, yapılan özgün sunularda yer alan bilimsel

bulgular, AR-GE süreçlerinin “olmazsa olmaz”ı olan kritik kütlelerin ülkemizde var olduğunu gösteriyor ve sektör adına ümit veriyor. Yani, biz biyoyakıtlar alanında neden ulusal patentlere ve lisanslara sahip olmayalım? Fikri ve sınai mülkiyet hakları bu bağlamda çok önemlidir. Şöyle ki ben, - içinde yaşadığımız bilgi çağında - dünün tapusuyla bugünün patentini eşdeğer görüyorum. Bu sektörde bu tür bilimsel çalışmaları da mutlaka desteklememiz gerekiyor. Ancak bunu yaparken, “ben her şeyi bilirim” yaklaşımı ile değil, - gerekiyorsa - dışarıdan da bilgi ve teknoloji satın alarak ve fakat bunları aşan ürünler ve teknolojiler yaratarak küresel oyuncular olmayı hedeflemeliyiz.

Üründe kalite güvencesi! Bu kaçınılmaz bir yükümlülüktür. Özellikle çok aktörlü olan ve bu aktörlerin karar ve tutumları ile pazar koşullarınızı doğrudan etkileyebileceği bir alanda, kalite güvencesi vermeden saygın bir sektör olamazsınız. Haksız rekabet koşullarının hızlandığı sağlıklı sektörel yapılanmanın ve bunu destekleyen yasal boşlukların sıkıntısını çok çektik. Merdiven altı üretimler, Türkiye’de her yerde ve her sektörde sıkıntı yaratıyor. Toplumsal yarar anlayışı ile taban tabana zıt olan bu tür çağ dışı girişimler mutlaka engellenmelidir. Peki, ama nasıl? Bunun mekanizmalarını kamu tanımlamalı ve biz de bu sürecin önemli aktörleri olarak ona destek vermeliyiz!

Bu bağlamda son olarak “ulusal ve uluslararası paydaşlar arasında sektörü güçlendirmeyi hedef alan **kazan, kazan, kazandır** esaslı işbirlikleri” hedefine değinmek istiyorum. Elbette ki pastanın yasal yükümlülere uyararak büyütülmesi ve ilgili taraflar arasında hakça bölüşülmesi; böylece yaratılan kazançların sosyal sorumluluk boyutunu da göz ardı etmeden değer yaratmak amacı ile kullanılması çok önemlidir. **BİYOSİAD olarak, sektörde etkinlik gösteren firmaların kazanmasının yanında, toplumun da ne kazanacağını mutlaka düşünmemiz gerektiğine inanıyoruz.**

Bu hedeflere ulaşma yönünde şöyle bir stratejik plan önerimiz var (Slayt 22). Bugünkü sektörel yapının sorunlarının bir kısmını biraz önce paylaştık. Hedefimiz ise AB üyeliğidir. Bu hedefe giden yolda ara hedefler tanımlayarak ilerlemeliyiz. İlk ara hedefimiz “yasal ve kurumsal alt yapının dönüşümü”dür. Bu alanda adım adım gelişmeler olmakla birlikte, eksiklerimiz sürmektedir. İkinci ara hedef ise: yerli ürünün yeterliliğinin sağlanmasıdır. Bu hedefi ülkemiz açısından daha da önemli kılan gerçek, Maslov basamaklarının ilk sıralarında yer alan gıda gereksinmesi için yağ ithal etme zorunluluğumuzdur. Üçüncü ara hedefe ilişkin başlıkta “Teknoloji geliştirme ve AR-GE” süreçleri yer alıyor. Özellikle özgün hammaddeler ve yeni teknolojiler geliştirmek çok önemlidir. Bunun sonucunda, ürün ve bilgi pazarlayabilen bir sektör olmak, dördüncü ana hedefimizi oluşturmaktadır.

Son iki hedefi koyarken Őu gerçekten yola çikilmiŐtır. Biyoyakıt konusunun insanliğın gündeminde yer alması ile ÷lkemizin gündemine taŐınması arasındaki süre oldukça kısadır. Bu nedenle birçok alanda küresel rekabete girebileceğimiz ulusal yetkinliklerimiz vardır. Bu durum, her sektörün sahip olamayacağı önemli bir ayrıcalığı yaratmaktadır. Örneğin bu sunuyu uzay teknolojileri alanında yaparak aynı öneride bulunsaydım, dudaklarınızda hafif bir tebessüm oluŐturma olasılığının oldukça yüksek olacağını düşünüyorum J .

Özetle söylemek gerekirse: bizim AB sürecini destekleyen adımlara ve bu adımların hedefe yönelmesini sağlayacak tutarlı eylem planlarına gereksinmemiz var. Çünkü hedefi koymak yetmiyor; onların altını doldurmak gerekiyor ve bunun için de tutarlı eylem planlarımızın olması zorunlu. Eylem planları için “6N?+2K?” olarak isimlendirdiğim bir proses önerim var. Hedeflere ulaŐmaya dönük uygulanabilir seçenekleri üreten: “Ne? Neden? Nasıl? Nerede? Ne zaman? Ne kadar? Kim? Kaça?” sorularını mutlaka sormamız ve somut yanıtlarını bulmamız gereklidir.

Ben bu konuya Şöyle bir açıklama getirmek istiyorum. Genelde bizim raporlarımızdaki anlatımlarda üçüncü tekil kişilerin edilgen çatılı tümceleri egemen durumdadır. Yani “Yapılmalıdır! Alınmalıdır! Satılmalıdır” gibi ifadeler çoğunluktur. Peki, Şimdi soruyorum: “Kim yapacak? Ne zaman alınacak? Neden satılacak?” Eylem planınızın tutarlı olması için ilgili dokümanların bu sekiz sözcük ile türetilen sorulara net ve açık yanıtlar getirmesi; diğer bir deyişle somut, planlı, bilinçli ve tutarlı olması gerekiyor.

Kısacası, bizim böyle bir yaklaŐımla hazırlanmış eylem planları ile destekli bir ulusal stratejik plana gereksinmemiz vardır. Bu plan, tüm paydaŐların katılımıyla ve “Kazan, Kazan, Kazandır” ilkesi paralelinde toplumsal yararı da ön plana alarak oluŐturulmalıdır. Yalnızca bugüne takılıp kalmak hatalıdır. Kuşkusuz bugünü aŐmadan yarın(lar)a ulaşamayız. Ancak yarın(lar) çok daha önemlidir. Yaşadığımız bugün, yarın bitecek ve yarın(lar), geleceğin bugünleri olarak birbiri ardına gelecektir.

KonuŐmamı, düşüncelerinizi tetiklemek için hazırladığım iki soru ile tamamlamak istiyorum (Slayt 24): 1) Bitkisel yağlar tarım araçlarında doğrudan kullanılırsa mevcut yasal sistemin bakıŐı ne olur? EĞer yanıt: “Bu sistem açısından yapılacak bir Őey yok” olursa, biyoyakıtlar açısından bir haksız rekabet durumu oluşmaz mı? 2) Fosil kökenli yakıtlardan biyoyakıt geliŐimi için kaynak yaratılabilir mi?

İkinci soruma destek olmak üzere bir öyküyü paylaşmak istiyorum. Hepimiz biliyoruz ki Nokia şu anda dünyanın en çok cep telefonu satan firmalarından biridir. Oysa bu kuruluş, kablo üretimi amacı ile kurulmuştur. Yapılan bir strateji belirleme toplantısında katılımcılardan birisi, “Günün birinde kablosuz çözümler bulunursa ne olur?” diye sorar. Yanıt şudur: “Bu riski yönetebilmek için bu konuda öncü olmalıyız!”

Biyoyakıtlar açısından da bakıldığında benzer yaklaşımlar görüyoruz. Fosil yakıtları pazarlayan uluslararası firmaların bir bölümünün bu konuda çok gerçekçi vizyonları ve tutarlı eylem planları var. Yakından baktığımız zaman, yurt dışındaki etkinlikleri ile biyoyakıtlar alanında ciddi atılımlar ve hazırlıklar içinde olduklarını görüyoruz.

Bu etkinliklerin bir bölümü neden Türkiye’ye gelmesin? Bu ülkede küresel ölçeğe kolayca çıkarılabilecek bir araştırma alt yapısı ve kritik kütleyi anında oluşturabilecek insan kaynağı var. Bu konuda somut bir öneri! **“Biyoyakıt katkısı olmadan satılan fosil yakıtlardan ek bir vergi almsın ve bu şekilde yaratılan fon, biyoyakıtlar alanındaki AR-GE potansiyelinin değerlendirilmesi için kullanılmalı!”**

Benim söyleyeceklerim bu kadar.

Saygılarımla.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)